

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА В СФЕРІ СТРАХУВАННЯ

Олександр
Гнатуш,
асистент кафедри
страхування,
ДВНЗ «КНЕУ імені
Вадима Гетьмана»

В статті на основі проведеного структурного аналізу опрацьовано податкову політику, що проводить Україна за часи незалежності на страховому ринку, напрацьовані висновки та пропозиції.

Ефективний розвиток податкової системи держави з одного боку та страхової компанії - з іншого залежить від тієї податкової політики, що проводиться в країні. Податкова політика є складовою фінансової політики держави.

Важливими учасниками фінансового ринку України є страхові компанії, які надають послуги фізичним та юридичним особам по утриманню відповідальності за ризик та фінансування збитків, що можуть виникнути внаслідок настання ризику.

Держава має вирішити два протилежні питання:

- поповнити Державний Бюджет (в т.ч. за рахунок страхового сектору) виконуючи фіскальну функцію;
- забезпечити розвиток страхування (за рахунок податкових пільг), виконуючи регулюючу функцію.

Питаннями особливості оподаткування страхових організацій займаються багато вітчизняних науковців: Власюк Н.І., Довгалюк В.І., Лютий О.І., Мединська Т.В., Опарін В.М., Федосов В.М. та інші. Проте більшість вчених в своїх дослідженнях висвітлює питання оподаткування податком на прибуток страховика загалом. Питанню системності оподаткування податком на прибуток страхових організацій України приділяється недостатньо уваги.

Стаття спрямована на приділення уваги питанню системності оподаткування податком на прибуток діяльності страховиків. Метою є дослідження основних аспектів визначення об'єкту оподаткування податку на прибуток, аналіз діючої податкової політики та розробка пропозицій стосовно змін в системі оподаткування податком на прибуток страховиків.

Фінансова політика - система заходів (законів, адміністративних рішень) у сфері фінансів з метою цілеспрямованого впливу держави на розвиток фінансово-кредитної системи та національної економіки загалом. Головним зав-

данням фінансової політики є пошук оптимальної моделі перерозподілу фінансових ресурсів для стимулювання матеріального виробництва та соціального захисту населення [1, с.435-436].

Податкова політика полягає у формуванні державного бюджету за рахунок різних джерел:

Податкові та неподаткові (обов'язкові платежі) від юридичних та фізичних осіб. Інші джерела, до яких відносяться внутрішні державні позички, що, в кінцевому рахунку, за своєю суттю є відстроченими податками, оскільки джерелом їх покриття є податкові вилучення в майбутньому.

На думку Опаріна В.М. «податкова політика - це завжди пошук оптимального варіанта, за якого будуть як повністю забезпечені потреби держави, так і не зруйнована фінансова база підприємницьких структур та громадян» [2, с.209].

Власюк Н.І. та Мединська Т.В. визначають податкову політику як «діяльність держави у сфері оподаткування - встановлення видів та співвідношення податків, визначення платників та підходів до них, встановлення ставок оподаткування, надання податкових пільг» [3, с.97].

На думку Довгалюка В.І. «метою податкової політики є формування державного бюджету за одночасного стимулювання ділової активності підприємства» [4, с.12].

На нашу думку важливим при визначенні податкової політики є забезпечення оптимального співвідношення забезпечення виконання інтересів держави та суб'єктів підприємництва (в

нашому випадку - страхових організацій).

Отже, податкова політика — це діяльність держави, яка забезпечує поповнення бюджету та водночас, забезпечення сприяння розвитку діло-

вої активності господарюючих суб'єктів.

Досягнення вищезазначеного співвідношення можливе при поєднанні критеріїв податкової політики (рис. 1)

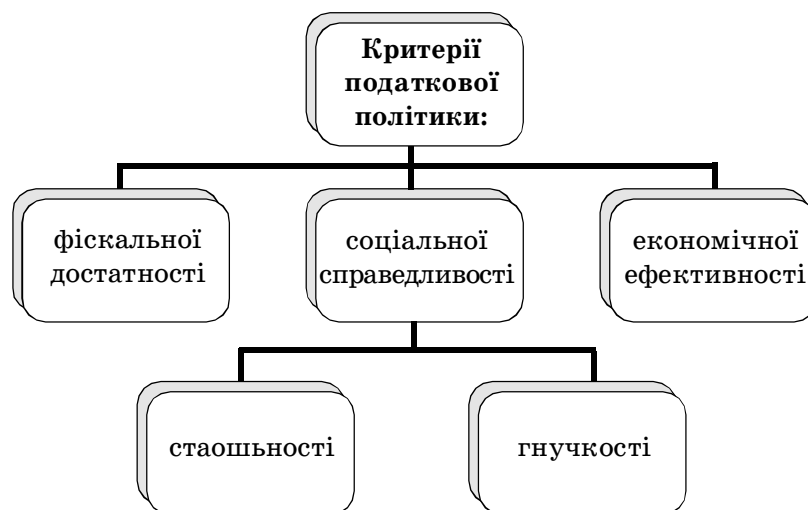

Рисунок 1. Критерії податкової політики [4, с. 199]

Критерій фіскальної достатності визначає той обсяг податків, який є оптимально бажаним для держави.

Критерій соціальної справедливості передбачає повернення в певній мірі частини коштів платникам податків у вигляді трансферних платежів з бюджету.

Критерій економічної ефективності полягає в забезпеченні прибутковості діяльності підприємств за певного рівня оподаткування.

Критерій стабільності зазначає, що податкове законодавство має бути стабільним.

Критерій гнучкості передбачає вчасне реагування податкової політики на

зміни в економіці, суспільстві, зовнішнього курсу держави та інш.

За умови виконання всіх зазначених критеріїв податкової політики держава створить сприятливий бізнес-клімат для роботи страхових організацій (та в цілому суб'єктів підприємництва) та забезпечення виконання бюджету.

Податкова політика держави може мати різні форми появи, залежно від соціально-економічних умов в державі (рис. 2).

Політика максимальних податків передбачає застосування максимально високих ставок податків, зменшення податкових пільг та запровадження нових податків.

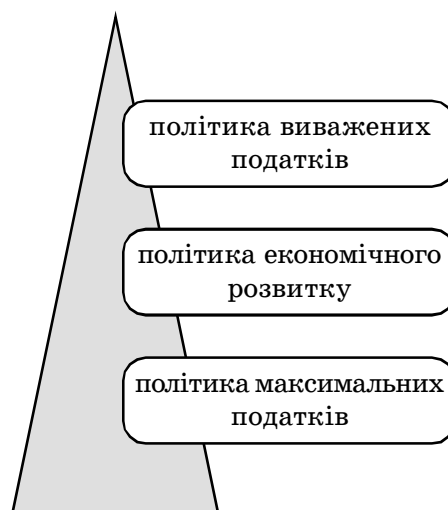

Рисунок 2. Форми податкової політики держави

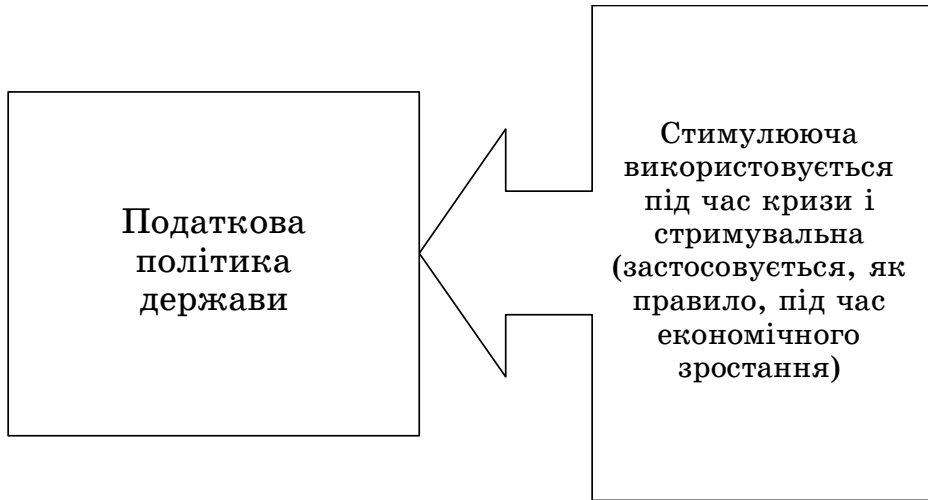

Рисунок 3. Види податкової політики [4, с. 202]

Основними ознаками політики максимальних податків можна зазначити:

Зменшення грошових ресурсів у платників податків унеможлиблює економічне зростання, розширення бізнесу.

Необхідність сплачувати високі податки «примушує» платників приховувати реальні прибутки та породжувати тіньову економіку. Виникає явище уникнення від сплати податків.

Політика економічного розвитку поєднує дві складові - це фіскальне наповнення бюджету та забезпечення ділового розвитку суб'єктів підприємництва. При такій політиці виникають наступні недоліки:

- Недофінансування соціальних програм за рахунок скорочення податкових надходжень.

- Скорочуються обсяги соціальних благ.

- Скорочується вплив держави на процес споживання та зайнятість. Політика виважених податків визначає той рівень податків, який максимально забезпечує фіскальні інтереси держави та не підтримує економічні інтереси платників податків.

Держава має керувати податками та через них - соціально-економічними процесами, що відбуваються. Саме тому науковці виділяють стимулюючу та стримувальну податкову політики (рис. 3).

При розробці податкової політики важливим є врахування всіх інтересів податкових сторін. Продумана податкова політика відзначається оптимальним розміром податкового тягаря, що забезпечував би зростання виробництва.

Податки є дієвим інструментом впливу на платника. На думку В.М. Опаріна визначальними на сучасному етапі розвитку економіки України є фіскальна та регулююча функції податків. «Фіскальна характеризує вилучення частини доходів на суспільні потреби, регулююча - зворотний вплив на поведінку платника... через пільгові режими оподаткування» [2, с. 210].

Вчені Крисоватий А.І. та Іванов Ю.Б. вважають, що податкова політика «зводиться до економічного регулювання вартісних пропорцій розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту через механізми оподаткування і формування на цій основі централізованих фондів фінансових ресурсів держави». В Україні ж спостерігається розпорошення з пільговими нормами законів про оподаткування призводить до значної втрати бюджетних ресурсів [4, с. 854 - 855]. Не можна повністю погодитись з даною думкою, адже так зване «пільгове» оподаткування страховиків забезпечило бурхливий розвиток страхового ринку за часів незалежності України, значного зростання кількості страхових організацій, нарощення обсягів отриманих доходів та відповідно, зростання надходжень сплачуваних податків до бюджету.

Підхід вчених Лютого І.О. та Демиденко Л.М. стосовно сучасної податкової політики в Україні відрізняється від попередніх. Вчені вважають, що держава має будувати стабільну зрозумілу податкову систему задля сприяння розвитку платників податків [5, с. 279].

Фактично пріоритетною визначається регулююча функція податків.

На думку Федосова В.М. податкова політика в Україні проводилась із зниженням загального рівня оподаткування та посиленням стимулюючої ролі податків. Водночас завдання досягнення фіскальної ефективності, тобто забезпечення бюджету і цільових фондів держави доходами, достатніми для фінансування передбачених видатків, розглядалося як щось другорядне і більш важливе для податкової служби, а не податкової системи [6, с. 290].

ЛІТЕРАТУРА

1. Фінансово-економічний словник. - Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. - 714с.
2. Опарін В. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Монографія. / В. Опарін - Вид. 2-ге, без змін. - К.КНЕУ, 2006. - 240с.
3. Власюк Н.І. Податкова система: Навчальний посібник. / Н.І.Власюк, Т.В.Мединська - Львів «Магнолія - 2006». 2009. - 230с.

4. Довгалюк В.І. Податкова система: Навчальний посібник. / В.І.Довгалюк, Ю.О.Ярмолеико - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 360с.

5. Лютий І.О. Податкова система: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І.О.Лютий, Л.М. Демиденко, М.В. Романюк та інш.] за ред. І.О. Лютого. - К.: Центр учбової літератури, 2009. - 456с.

6. Федосов В.М. Податкова система України: підручник. / В.М.Федосов, В.М.Опарін, Г.О. П'ятаченко -К.: Либідь,1994.-464с